

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
İQTİSADİYYAT İNSTITUTU

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF AZERBAIJAN
INSTITUTE OF ECONOMY

İNNOVASİYALI İNKİŞAFIN SOSIAL-İQTİSADI PROBLEMLƏRİ

mövzusunda beynəlxalq elmi-praktiki
konfransın materialları

27-29 oktyabr 2010-cu il

SOCIAL AND ECONOMIC PROBLEMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT

Materials of the International scientific
and practical Conference

27-29 oktober, 2010

KONFRANS DÜNYA ELM GÜNÜNƏ HƏSR OLUNUR

tətbiqi İnternet-xidmətlərin növündən asılı olaraq eCRM-sistemlərinin bəzi xüsusiyyətləri qeyd olunmalıdır. Belə ki, bank xidmətində müştəri və kampaniya arasında qarşılıqlı münasibətlərin hansı əlaqə kanalları vasitəsilə həyata keçirilməsindən asılı olmayaraq xidmətlərin (kredit verilməsi, depozitə qoyulma, pul köçürmələri və s.) mahiyyəti dəyişmir. eCRM-sistemi bank sistemində müştərinin daha çevik və asan autentifikasiyasına kömək etməli, bu müştərinin daha çox etdiyi əməliyyatları üzə çıxarmalıdır. İnternet-sığortada eCRM-sistemləri İnternet-mağaza üçün olan eCRM-sistemləri ilə oxşarlığı vardır, ancaq bu halda İnternet vasitəsilə əldə olunmuş malların sığorta vəsiqəsi vardır. Bundan əlavə, sistem Web-saytın səhifəsindən müştəri haqqında əldə olunmuş bütün informasiyanı toplayır və hazır şəkə salır. Web-formanın doldurulması əsasında hər bir yeni və ya daimi müştəri üçün fərdi sığorta proqramı seçilir.

Sığorta edənə İnternet vasitəsilə şirkətin Web-saytında sığortanın ödəniş vəziyyətinə, onun müddətinə, şərtlərinə, sığorta malları haqqında bildirmək və s. imkanı verilir. Daimi müştəri üçün sığorta proqramı seçərək, İnternet-alqı prosesini yüngülləşdirmək məqsədilə eCRM-sistemi bütün əvvəlki sığortaları yada salmalıdır. Sığorta proqramları çox vaxt qısa və orta müddətli – 1 aydan 1 ilə qədər olur, ona görə də sığortaçıya yeni dövrdə sığortanın şərtlərini tez-tez təzələmək kifayətdir.

İnternet-treyding xidmətləri çərçivəsində CRM-sistem aşağıdakı surətdə istifadə oluna bilər:

- Treyding sisteminə daxil olarkən nəzərdən keçirilən informasiyalar: bazarın seqmentindəki yeniliklər, müəyyən səhmlərin/indekslərin qiymətinin təyini, kursun təhlili və s.

- Potensial tələbatların təhlili əsasında məqsədli proqramların verilməsi.

CRM-sistemlərin yığıb hazırladığı informasiya vasitəsilə kampaniyanın əməkdaşı çox böyük ehtimalla müştərinin maraqlarına uyğun xidmətləri və ya malları ona təklif edə bilərlər.

İnternet məkanda meydana gələn E-kommersiya və CRM-in yaranmasının və eyni zamanda onun səciyyəvi xüsusiyyətlərinin və üstünlüklərinin əsas səbəbi təbii ki, xərclərin aşağı salınmasıdır. Bununla belə məqsəd təkcə xərclərin aşağı salınması deyildir. Əsas məsələ son məhsulun dəyərinin aşağı salınmasında iqtisadi effektin əldə edilməsi, yeni, daha effektiv, yüksək dərəcəli istehlak dəyərinə malik məhsulların hazırlanmasında yeni texnologiyaların istifadə edilməsidir.

E-kommersiya və CRM texnologiyası biznesin aparılmasının ən yaxşı üsullarını meydana çıxartmağa imkan verir. O, müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində makroiqtisadi aspektdə müsbət təsirə malikdir. Onlar beynəlxalq əmək bölgüsünə, kapitalın beynəlxalq hərəkətinə, işçi qüvvəsinin miqrasiyasına və s. kifayət qədər böyük təsir göstərir.

Əliyev Ə.Q. i.e.n., dosent, M.M.Həsənzadə

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu

ELEKTRİK ENERJİSİ İSTEHLAKININ İDARƏDİLMƏSİNDƏ İNNOVASİYALI TEKNOLOGİYALARIN İŞLƏNİLMƏSİ MƏSƏLƏLƏRİ

Azərbaycan iqtisadiyyatının son illərdəki əsas inkişaf xüsusiyyətləri fəal iqtisadi siyasətin yeridilməsi, daxili maliyyələşmə mənbələrinin güclənməsi, iqtisadi inkişafın xarici mənbələrdən asılılığının azalmasından ibarətdir. Son 6 ildə 840 min yeni iş yeri yaradılmışdır. Bütövlükdə iqtisadi inkişaf 2004-2009-cu illərdə 2,8 dəfə artmışdır. 2009-cu ildə Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun (ÜDM) real artımı 2008-ci ildə müqayisədə 9,3 faiz təşkil edərək 34.6 milyard manata çatmışdır. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın davamlı inkişaf yolunda olduğunu, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasətinin mühüm uğurlara yol açdığını bir daha vurğulayaraq demişdir ki, Azərbaycanın qarşıda duran əsas vəzifələrdən biri olan iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasətini uğurla icra edir.

İqtisadiyyatın bütün sahələrinin inkişafı həm də makroiqtisadi sabitliyin qorunub saxlanması baxımından vacib əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan hökuməti zəngin resurslarının satışından daxil olan valyuta ehtiyatlarını səmərəli şəkildə xərcləməklə iqtisadiyyatın bütün sektorlarının dinamik inkişafı üçün əlverişli baza yaratmağa nail olub.

Rəqabətə əsaslanan qloballaşan dünyada ölkənin intellektual potensialını müntəzəm olaraq yüksəltmədən və ondan maksimum səmərəli istifadə olunmasını təmin etmədən sosial-iqtisadi inkişafı sürətləndirmək mümkün deyildir. Elə ölkələr var ki, onların təbii sərvətləri yoxdur. Xammal, material və enerjiyə tələbatının 95-97 faizini idxal hesabına ödəyirlər. Heç tranzit imkanları da olmadığı halda, onlar çox yüksək inkişaf səviyyəsinə yüksəlmişlər. Bu ölkələrdə dinamik inkişafın nüvəsi intellektual potensialın yüksək səviyyəsi, insan amilindən səmərəli istifadə olunmasıdır.

Elektrik sənayesi ən önəmli sənayelərdən biri və elektrik enerjisi ən qiymətli enerji çeşidlərindən biridir ki, sənaye istehsalında, ictimai asayiş və bütövlüklə insani toplumların genişlənmə və tərəqqisində əhəmiyyətli rolları vardır. Bunun üçün biz təşkilatı məqsədlərə çatmaq üçün idarəetmə metodlarının sağlamlığı, millətin razılığının cəlb edilməsi, ictimai iştirakın artması və istehlaka uyğun bir ülgünün əldə

edilməsi uğrunda bundan artıq elektrik enerjisinin istehlak mədəniyyətinin vəziyyətindən informasiyamız olmalı və bilgi ələ gətirməliyik.

Yükün idarəetməsi, günlük və illik tələbatın azaldılması ilə yanaşı gecə-gündüzdə və mövsümlərdə istehlak olan enerji araşdırılmalı və yaxşı istehlak səmtinə yönəldilməlidir. Bu mövzu ilkin enerjilərin istehlakının miqdarının normal səviyyədə çox işlənmənin və milli sərmayələrin hədəyə getməsinin qarşısını alması ilə yanaşı ekologiyanın çirklənməsinin qarşısını almasına da təsir edəcək. Daş kömür, ağac, neft və qaz kimi müxtəlif yanacaqların yanmasından çirkləndiriciləri maddələr yaranır ki, hər 1 kvs(kilo vat saat) elektrik enerjisi üçün 200 qr. CO₂ (karbon) qazı tullantıları ekologiyaya daxil olur və bu qaz atmosferin istilənməsinə səbəb olur və ozondağıdıcı maddələrin güclənməsinə səbəb olur. Bütün günlük və ya illik elektrik istehlakının azalmasına səbəb olan fəaliyyətlər enerji idarəetməsində yer alır.

Yük və enerji idarəetmələri bir-birinə təsir edirlər və hər birinin icra olunması uğrunda təqdim olunan metodlar bir-birinə də təsir edəcəklər.

Bugünkü dünyamızın əsas xüsusiyyətlərindən biri elektrik enerjisindən geniş istifadə etməkdir. Bu yaxın illərin içərisində çeşidli bölmələrdə işıq (elektrikin) istehlakı daha da çoxalmışdır və elektrik sənayesində ağır yatırımlara ehtiyac vardır.

Əhalinin artması və toplumda çeşidli mədəniyyətlərin və istehsal ülgülərinin müxtəlif mövcud olması və bunun ardınca elektrik istehlakının artması bir tərəfdən və istehlak edənlərin çoxunun hesabsız istehlak məsələsinin çətinliklərinə laqeydlikləri və səhv yanaşmaları, başqa tərəfdən də istehlak idarəetməsini yük və enerji idarəetmə məfhumları ilə qarşı-qarşıya qoyur.

Elektrik istehlakı idarəetmə məfhumu elektrik istehsalı qarşısında duran bir məfhumdur və o istehlakın məntəqlə və daha yaxşılaşdırması deməkdir, yəni az xərclə enerjinin işləkliyi daha çoxaldınsın. Elektrik istehlakının idarəetmə metodlarını icra etməklə təkcə cins(mal) istehsalının həcmi, ümumi xidmətlərin təqdimi və eləcə də sosial asayişin səviyyəsi azalmır, bəlkə həmən imkanlar və xərclərin səviyyəsi ilə cins istehsalının artımı və xidmətlər və sosial genişlənmə də mümkündür olacaq. Başqa sözlə, elektrik istehlakının idarəetməsi elə əməllərə şamil olur ki, faydalanmanın sağlanması və toplumun milli iqtisadında elektrik enerjisinin işləklik səviyyəsinin yüksəlməsi üçün təsirli olur.

Ölkə iqtisadiyyatının indiki inkişafı dövründə energetika siyasətinin düzgün və məqsədyönlü planlaşdırılması, bu sahədə innovasiyaların elmi əsaslarla tətbiq edilməsi və enerji sisteminin müasir texnologiyalara əsaslanan idarə edilməsi mexanizminin ölkənin energetika sahəsində tətbiq olunması və qabaqcıl dünya standartları səviyyəsinə çatdırılması prioritet məsələlərdən biri kimi dəyərləndirilir.

Müasir şəraitdə elektrik enerjisi resurslarının istehsal həcmi mövcud tələbatı tam ödəyə bilmir. Ona görə də istehlakçıların tələbatından asılı olaraq onun paylanması intellektual təşkili olduqca vacib məsələdir və demək olar ki, əksər ölkələr və onların regionları üçün də aktualdır.

Xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, ümumiyyətcə elektrik enerjisi istehlakının idarəedilməsi üçün texnologiyaların yaradılması İKT üzrə məşhur Cisco şirkətinin də prioritet istiqamətlərindəndir. Cisco-nun təqdim etdiyi texnologiya elektrik bölüşdürücü şəbəkələr üçün ikitərəfli kompleksli kommunikasiya infrastrukturunun yaradılmasını nəzərdə tutur. İP protokoluna əsaslanan həmin infrastruktur elektrik stansiyasından tutmuş pərakəndə satıcı, yaşayış binası və ya kommersiya istehlakçısınaqədər olan bütün enerji sistemlərində fəaliyyət göstərə bilər.

Elektrik qüvvəsinin məsafəyə verilməsi şəbəkələrinin intellektual şəbəkələrinə dəyişdirilməsi enerji şirkətlərinə bütün enerji təchizatı şəbəkəsini vahid sistem şəklində idarə etməyə, istehlakçılara isə ev və mənzillərdə enerji sərfiyyatını daha dəqiq tənzimləməyə, dövlətlərə isə yenilikçiliyi stimullaşdıran, yeni iş yerlərini yaradan, iqtisadiyyatın daim inkişafına dəstək olan və planetin bütün sakinlərinin həyat səviyyəsinə yüksəldən intellektual enerji infrastrukturunu yaratmağa imkan verir.

Cisco-nun həlləri elektrik enerjisində tələbatı və təklifi optimallaşdırmağa, intellektual şəbəkələrinin təhlükəsizliyini və etibarlılığını artırmağa yardım edə bilər.

Cisco-nun təklif etdiyi intellektual sistemin tərkibinə sistem inteqratorları, texnologiya təchizatçıları, enerji və kommunal sistemlərinin inteqratorları, rabitə operatorları, həmçinin xidmət təchizatçıları və infrastrukturun müxtəlif elementlərini təqdim edən şirkətlər daxildir.

Bunlarla yanaşı qeyd olunmalıdır ki, respublika elektrik stansiyalarında generasiya edilmiş yükü tələbatçılara keyfiyyətlə və minimum itki ilə çatdırmaq və real vaxt rejimində enerji sisteminin idarəetməsini tam avtomatlaşdırmaq üçün "Azərenerji" ASC-də iki mərhələdən ibarət SCADA/EMS (Energy Management Sistem) layihəsi həyata keçirilir. Həmin layihə çərçivəsində SCADA/EMS-in bütün əsas funksiyaları, o cümlədən əməliyyat sistemi və kompüter şəbəkəsinin yaradılması və zamanın sinxronlaşması, uzaq məsafədən idarə edilən qurğuların yarımstansiyaya və stansiyalardan məlumat yığılmasına nəzarət, program təminatı, əməliyyat sistemi, telekommunikasiya, istifadəçi interfeyslərin işə salınması və digər funksiyalar yerinə yetiriləcək. Enerji sisteminin bütün obyektlərinə elektrik enerjisinin ötürülməsi,

paylanması və sərfiyyatının dəqiq hesabının aparılması məqsədilə çox yüksək dəqiqlik sinfinə malik olan intellektual elektron qurğular və mərkəzi sayğac sistemi quraşdırılacaqdır.

Göründüyü kimi elektrik enerjisi resurslarının istehlakçıların tələbatından asılı olaraq onun dayanıqlı və səmərəli paylanması məsələsinə olduqca ciddi yanaşmalar vardır. Ona görə də göstərilən proseslərin formalaşmasına və inkişaf etdirilməsinə İKT və İnformasiya Sistemlərinin təsiri məsələlərinin öyrənilməsi və onun vasitəsilə həmin sahələrdə idarəetmə proseslərinin səmərəliliyinin artırılması yollarının müəyyənləşdirilməsi vacib məsələlərdən biridir. Bu kontekstdə müvafiq elmi-tədqiqat işi həyata keçirilməlidir. Tədqiqat işinin məqsədi regionda elektrik enerjisi resurslarının istehlakçıların tələbatından asılı olaraq dayanıqlı və səmərəli paylanması üçün intellektual informasiya sistemlərinin yaradılması üzrə model və mexanizmlərin işlənilməsi olmalıdır. Tədqiqat prosesində aşağıdakı məsələlər qoyula bilər.

1. Regional elektrik enerji sistemlərinin xarakterik xüsusiyyətlərinin, təsiredici amillərin və göstəricilərinin müəyyənləşdirilməsi.

2. Regional elektrik enerji sistemlərində paylanma mexanizmlərinin təhlilinin aparılması

3. Elektrik enerji resurslarının paylanması İntellektual İnformasiya Sisteminin yaradılması üzrə model və mexanizmlərinin işlənilməsi

4. Regionda enerji resurslarının səmərəli paylanması üzrə İntellektual İnformasiya Sistemlərinin eksperimental tətbiqi nəticəsində mövcud mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi üzrə tövsiyələrin işlənilməsi

Bu prosesdə yuxarıda göstərilən 1-ci məsələnin həllinə nail olmaq üçün ilk növbədə aşağıdakıların yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulur.

- Elektrik enerji sistemləri növlərinin və xarakterik xüsusiyyətlərinin təhlili
- Regionun enerji infrastrukturu və enerjiyə olan tələbatının tam ödənilməməsi məsələsi
- Elektrik enerjisinin dayanıqlı və səmərəli paylanmasının təmini məsələsi
- Elektrik enerji sistemlərinin göstəricilərinin müəyyənləşdirilməsi

Elektrik enerji sistemlərində paylanma mexanizmlərinin təhlili isə aşağıdakıların yerinə yetirilməsini tələb edir.

- Elektrik enerji istehlakçıları qrupları və onların tələbat strukturunun müəyyənləşdirilməsi
- Elektrik bölüşdürücü şəbəkələr üçün kommunikasiya infrastrukturunun təhlili
- Enerjiyə dinamik tələbatın müəyyənləşdirilməsi və tələb-təklif əsasında Verilənlər Bazasının yaradılması məsələsi

- Enerjinin istehlakının idarəedilməsi və mövcud paylanma mexanizmlərinin təhlili

Elektrik enerji resurslarının paylanması üzrə İntellektual İnformasiya Sisteminin model və mexanizmlərinin işlənilməsi məsələsi isə ilk növbədə aşağıdakıların yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulur. Tələbatdan asılı olaraq enerjinin səmərəli paylanma modellərinin işlənilməsi; intellektual enerji infrastrukturunu üzrə təkliflərin işlənilməsi; enerji resurslarının paylanması üzrə İntellektual informasiya sistemlərinin işlənilməsi; qərar qəbul etmək prosesinə intellektual dəstək mexanizmlərinin işlənilməsi.

Nəhayət regionda enerji resurslarının səmərəli paylanması üzrə İntellektual İnformasiya Sistemlərinin eksperimental tətbiqi nəticəsində mövcud mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi üzrə tövsiyələrin işlənilməsi üçün aşağıdakıların yerinə yetirilməsi vacibdir.

- Regionda İİR enerji resurslarına tələbatın ödənilməsinin təhlili
- Regionda enerji resurslarının paylanma mexanizmlərinin təhlili
- İntellektual informasiya sistemlərinin yaradılması yolu ilə regionda mövcud mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi üzrə tövsiyələrin işlənilməsi

Onu da qeyd edək ki, İntellektual şəbəkə texnoloji səviyyədə elektrik şəbəkələrini, elektrik enerjisinin istehsalçıları və istehlakçıları vahid avtomatlaşdırılmış sistemdə birləşdirir. Bu sistem elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və istehlakı prosesinin bütün iştirakçıların iş rejimlərini real vaxtda izləməyə və nəzarətdə saxlamağa imkan verir. İntellektual şəbəkə avtomatik rejimdə enerji sistemində olan müxtəlif parametrlərin dəyişməsinə operativ reaksiya verir və insan faktorunun təsirinin aşağı düşdüyü vaxtlarda elektrik təminatının maksimal iqtisadi səmərə ilə fasiləsiz həyata keçirilməsinə imkan verir.

İntellektual şəbəkə bütün növ gərginliklərin elektrik ötürücü xətlərinin, elektrik enerjisinin elektromagnit çevrilmələri üzrə aktiv qurğuların, kommutasiya aparatlarının, müdafiə və avtomatika qurğularının, informasiya-texnoloji və adaptiv idarəetmə sistemlərinin və s. toplusudur. İntellektual şəbəkə yaradılarkən idarəetmənin bütün müasir vasitələrindən, diaqnostikanın və informasiyanın yüksək sürətlə ötürülməsinin ən yeni sistemlərindən istifadə olunmalıdır.

İntellektual elektrik şəbəkələrinin yaradılması bütün dünyada əsas inkişaf tendensiyasıdır. ABŞ, Yaponiya, Hindistan və Çində bu istiqamətdə mühüm işlər aparılır. Avropa İttifaqı "Gələcəyin Avropa elektrik şəbəkəsi" konsepsiyası üzərində işləyir. Rusiyanın da bu sahədə bir sıra işləri vardır.

Ümumiyyətcə elektrik istehlakının mədəniyyəti üzərində bilgi əldə etməyin güvənməli və dəyərli yolu elmi tədqiqat işidir. Bu yol istehlakçının elektrik enerjisindən nə şəkildə istifadə etmə davranışına aid həqiqətləri düzgün əks etdirmək, onları bilmək və baxışını öyrənmək üçün çox əhəmiyyətlidir. Elmi araşdırmanın da əhəmiyyəti ondadır ki, onun köməyi ilə elektrik istehlakının davranışına təsir qoya biləcək parametrlərin əlaqəsini göstərmək və bir uyğun ülgüyə əl tapmaq üçün zəmin yaratmaq olar.

Araşdırma və təhqiqatlar göstərir ki, bu günədək ölkədə elektrik yükü və elektrik enerjisinin idarəetməsində aparılan metodlarda istehlak mədəniyyətinə az yer verilmiş və metodların çoxu elektrik istehlakının qiyməti və istehlak saatlarının dəyişməsi çərçivəsində emal olunmuşdur. Amma unutmamalıyıq ki, bizim toplumun indiki mədəni atmosferində elektrik istehlakı idarəetmə siyasətlərində istehlakçının davranışına, umacağına, tələbinə və duyğusuna diqqət yetirmək vacibdir və istehlak mədəniyyəti məfhumundan həqiqi bilik əldə edilməlidir və bu əldə edilən informasiya ilə də onu islah və düzəldə bilər. Elmi araşdırmaya əl aparmadan ötəri baxış və gümanla elektrik istehlakçısından və onun istehlak mədəniyyətindən düzgün bilik və təhlil təqdim edə bilmərik. Məntiq hökm edir ki, elektrik təklif edən şirkətlərin müdirləri tərəfindən yük idarəetməsində verilən qərarlarda müştərilərə - istehlakçılara dəyər vermə məsələsinə əhəmiyyət verilsin. Belə olduqda elektrik istehlakçısının enerjinin təklif edicisi ilə köməkləşmədə iştirak etməsi istehlak ülgüsünün islahında təsirli olacaq. Bu təhqiqatın da buna görə əhəmiyyəti vardır ki, bu günədək istehlakçıların istehlak mədəniyyəti uğrunda heç bir elmi təhqiqat və elmi bir ülgünün təqdim edilməsi uğrunda fəaliyyət aparılmamış, eləcə də mühitin xüsusiyyətləri və istehlakçıların göstəricilərinin nəzərə alınması uğrunda heç bir fəaliyyət edilməmişdir. Bunun üçün də bu yolda bəzi işləri görmək daha da faydalı ola bilər.

Əliyev Ə.Q.

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun şöbə müdiri, i.e.n., dosent.

E-mail: alovzat@iit.ab.az

AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATININ İNNOVASIYALI İNKİŞAFINDA İNFORMASIYA-KOMMUNİKASIYA TEXNOLOGİYALARININ TƏTBİQİ MƏSƏLƏLƏRİ

Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin hazırkı iqtisadi inkişaf dinamikasındakı ziddiyyətli faktlara baxmayaraq, *Azərbaycanda əlverişli yeni iqtisadi mühitin formalaşması* prosesi davam edir. Hazırda respublikada iqtisadi inkişaf daha çox innovasiyalı xarakter alır. Belə şəraitdə iqtisadiyyatda informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi məsələlərinin öyrənilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Müasir dövrün qısa xarakteristikası. Beynəlxalq Valyuta Fondunun məlumatlarına əsasən Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun 9,3 faizlik artımı həyata keçirilən səmərəli iqtisadi siyasətin nəticəsidir. Bütövlükdə iqtisadiyyatda özəl bölmənin xüsusi çəkisi artır, sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi davam edir. Ölkədə 2009-cu ildə adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmi 7,9 faiz, orta aylıq əmək haqqı 6,8 faiz artmışdır.

Azərbaycan Dünya Bankının və Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının tərtib etdikləri "Doing Business-2010" *beynəlxalq rejting cədvəlində* investisiya cəlbəediciliyinə görə 183 ölkə arasında 38-ci yeri tutmuşdur. Hesabatda respublikamız biznesin həyata keçirilməsi indikatoruna görə 38-ci, biznesin başlanmasına görə 17-ci, investorların qorunmasına görə 20-ci olmuşdur. Belə bir iqtisadi inkişaf kontekstində Respublikada İKT-in geniş tətbiqinə əsaslanan informasiya və bilik cəmiyyətinin formalaşması prosesi AR Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında mərhələlərlə həyata keçirilir. Ölkədə informasiyalaşdırma prosesləri geniş vüsət alır. Qloballaşma prosesinin sürətlənməsi ilə paralel dinamik olaraq iqtisadi təhlükəsizliyin daha yüksək səviyyədə təmin olunması zərurəti yaranır. Digər xarici ölkələrdə və transmilli şirkətlərdə baş verən neqativ dəyişikliklərin milli iqtisadiyyata təsirini azaltmaq üçün yüksək elmi-texnoloji tutumlu istehsal potensialının və intellektual insan resurslarının formalaşdırılmasının əhəmiyyəti artır.

Ölkədə iqtisadiyyatın texnoloji modernləşdirilməsi və effektiv innovasiya sisteminin formalaşdırılması zərurəti. Ölkəmizdə cəmiyyətin inkişafını təmin etmək məqsədilə *iqtisadiyyatın texnoloji modernləşdirilməsini* həyata keçirməyin, elmi potensialı dayanıqlı iqtisadi inkişafın əsas resurslarından birinə çevirən tədqiqatların və effektiv innovasiya sisteminin balanslaşdırılmış strukturunu formalaşdırmağın zəruriliyi hamı tərəfindən qəbul olunmuşdur. Bu isə həm dövlət orqanları, həm də biznes və vətəndaş cəmiyyəti, eləcə də alim və mütəxəssislər qarşısında yeni vəzifələr qoyur.

İqtisadiyyatın innovasiyalı inkişafının İKT ilə bilavasitə əlaqədar olması. Hazırda Azərbaycanda İKT-in tətbiqinə əsaslanan informasiya və biliklər iqtisadiyyatının formalaşması prosesi gedir. Bu prosesdə biliklər iqtisadiyyatı və ya onun müəyyən hissəsi, mərhələsi bəzi hallarda *postinqustrial, şəbəkə, rəqəmsal, elektron, intellektual, yeni, innovasiya, informasiya iqtisadiyyatı* da adlandırılır.